

Zas Latweefchu draugs.

1839. 12 Oktober.

41ma lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Rihges. 6tâ Oktober tē ar leelu gohdu un dauds affarahm zeenigs nelaiſa Rihges superdents Albanus tilke paglabbahts. Wiſch peh; ilgas wahrgſchanas 2trâ Oktober, 74 gaddus wezzunâ, ſwehtigi irr aiſmidſis. Deews lai winnam dohd weeglu ſemmi un ſawâ laiſâ preezigu augſchamzefchanu!

Is Maſ=Straupes, Widſemmē. Ko dohmafeet! Semmenes pee mums ſcho ruddeni no jauna ſeedeja un arri jau aiſmettahs. Ohdſinas teefſham nu patt buhtu gattawas, ja tanni nakti ſtas un ſtas Oktober ſtarpâ ſalna winnas ne buhtu pohſtijufe.

Nahdahs, ka ſchinnî gaddâ ſalmu ne buhſchoht deesgan, ko lohpeem pakaiſiht; tapeh; gan waijadſetu, nu paſchâ laiſâ labbu teefu dumbras ſemmes pee laidareem ſawest; jo tahda ſemme leeti derv par pakaiſu, wiſſwairak, kad pakaiſitu wehl ar ſalmeem apklaſh. Bet ar peewefchanu jaſteidsahs, jo kad jau buhs fallis un ſneegi krittufchi, tad, ſinnams gruhtaka leeta un zittâs weetâs ne maſ ne eeſpehjana buhs. — Warr, kam dumbras ſemmes truhtſt, gan arri nemt tahdu, ko daſchfahr̄t pa dedſameem welleneem ſakrauj; bet tof dumbra ſemme labbaka.

Is Weimares walſts, Wahzſemmē. Taggad tur waldifchana apnehmahs, ſaweem appaſſchneekem par labbu, pa wiſſu walſti wezzu teefu weetâ tahdas ſawadas eezelt, ko ſauz ſalihdſeju teefas, un ko lai tee teefas gahjeji jeb prettineeki paſchi ſew uszelt, ſew kahdu gohda=wihru iſtaſſidami, kaſ winnu leetu gruntigi iſklaufina un tad winnus ſalihdſina. — Us tahdu wiſſi nu gan teefafchanas ilgi ne ſtahwetu un arri dauds ne maſfatu. Bet lai Deews arri dohd dauds tahdu wihru atraſt, kaſ ihſten' uſtizzami buhdami, neds no draudſibas neds no eenaida to teefu ſpreestu!

Is Ollenderu ſemmes. Kattolu baſnizâ Rotterdames=piſfatâ notikke 17tâ September, tanni paſchâ laiſâ, kad draudſe bija ſapulzinajufees, ka greeſta gabbals nogahſahs. Pahr to laudis til gauſchi iſtruhtahs, ka wiſſi us teiſ gribbeja prohjam, bet zaur tahm ſchaurahm durrim til ar moſtahm, zits zittu ſpeefdami un treefdami, nahje laufâ.

Is Parishesches. Ar nahkofschu gaddu, fà teiz, pa wiffu Sprantschu semmi us pascha Fehnina pawehleschanu katrà leelafà ffohlà eefahs, jaunektem arri Wahj' wallodu mahzigt.

Is Londones. Zur taggad katram zilwekam, kam patihf, parahd jaundohmatu maschihni, ar fo zahlus perrina un fo tadeht arri par perreju maschihni nosauz. Ire ihsteni wairak ne kas, ne fà labbi leela kaste no galdeem, fà schkeet, 9 pehdas garrumâ, 3 pehdas plattumâ, 3 pehdas dsikkumâ un ar 8 maseem kambareem eekschâ, kurreu katram durris no tumfchas glahses preekschâ. Schinnis kambarees noleef pautus us wadmala gabbaleem un tohs ne apfedf wis; tà leef winnus tur 21 deenu palift, fà jau appakfch wistes. To waijadfigu siltumu, fà teiz, sadabbu zaur karsta uhdens twaikeem. Pehz 21mas deenas zahlifchi ischyllahs, eefahkumâ gan klupdami staiga, bet ohtrâ deenâ jau labbi proht ffreet un ehst, gluschi fà zitti, fo wistes isperreja. Ruhmes irr eeksch maschihna preeksch 2000 pautem, un tas wihrs, kas to isdohmajis, taggad arri par naudü usneimmahs, zitteem zahlus perrinaht.

Wiffa Entenderu un Skottu semme irr leela juhreas falla; tad nu lassitajs jau no few pascha sinnahs, fa gaisf tur zauru gaddu tohti drehgns un miglains. Zapehz arri laikam tannis puffes wiffas kohku leetas tif brishnum' ahtri fatruhd, wiffwairak kad tahs no preedes woi egles irr un kad laukâ stahw. No wezzwezzeem laikeem tadeht tur zilwefi us to dohmajuschi, fa kohku leetas labbi warroht fargahf no ahtras fatruhdeschanas. Drihs ar fatru gaddu fo jaunu woi isgudro woi prohwe. Tâ ne fenn tanni aprinkf, fo fauz Dumbrihschihf, muischneeks, ar wahrdu Stuh-art Mon-teihf, irr atraddis, fa tohti derr, kad galbus, balbus un zittas leetas no preedes woi egles kohka labbi eemehrz kaska uhdeni. Winsch apleezina, fa pats Skottu semmes preedes-kohks, kas tof zittadi wiffahtraki fatruhd, us tahdu wihsf paleekohf tif pastahwigs, fà tas no Normannu semmes, un fa turklaht nedf leelas puhles, nedf leels tehrihsch waijagohf. — Zitti Entenderi sawahm kohku leetahm sawadu salwi no dsihwa fudraba eerihweja, un — raug', tas palihdseja gan, bet sinnams dauds makfaja, un dokteri krattija galwu, dohmadami, fa ne buhschoht wesseligf, tahdahm leetahm tuh-wu dsihwoht. Tomehr taggad schi leeta no doktereem, aptekereem un zitteem augsti mahziteem kungeem Parishi wehl gruntigafi ismekleta, un schee atradde, fa ne mas ne fskahdejoht, fewischli, kad tahs leetas, kam to salwi eerihweja, weenu paschu reisi wehl ar tahdu uhdeni nomasgajohf, kam pautu baltums eejaukts. — Sprantschu semme atkal zits kungs, ar wahrdu: Dreh-an, to ffunsti irr isdohmajis, fà fatru kohku leetu ihfâ laikâ zaur zaurim ar elji jeb zittu kahdu plahnu taufumu peepilditu dabbuht, kas to itt labbi fargajohf, fa ahtri ne fatruhd. Bet fskahde, fa kungs scho sawu ffunsti wehl pastehpi!

Noteef gan brishcham pee juhremallahm, fa pa tahm stundahm, kad juhreas uhdens behg, siwis un zitti juhreas kustoni leelâ pulkâ paleef felâ; bet zitteem, kas ihsten' felgâ dsihwo, schi nelaimo retti ween gaddahs. Tof preeksch pahri neddelahm pee Entenderu juhremallas, ne zil tahf no ta pilfata Limerpuhl, pehz

uhdens behgschanas leelas wall-sims behrninsch atraddahs seklâ, kas tik 24 pehdas bija garrumâ un 13 pehdas refus pa ahrpuffi, un ko juhmall-neeki preezajahs tik lehti dabbuht rohka. — Tahdas simis peeaug wehl muhsu laifds lihds 60 un 70 pehdas garrumâ, bet wezzôs laifds, kad zilweki winnas wehl ne pratte sweijohr, winnas lihds 120 pehdas palikke garras.

Us fo wissu tee stahdi derr.

Pahr teem stahdeem apdohmajohr, mums papreeksch tee misseni starp teem, tee kohki, azzis eekriht. Tas naw par wolti, kad schee ar sawahm stiprahm saknehm eeksch semmes ee-eet, un kad winnu galli augsti gaisâ zekahs, kâ tohrni. Appaksch wehfa kohku pawehna lohpi dabbu glahbtees no faules karstuma, un dasch zekawihrs tur karstâ pufsdeenâ atpuhschahs. Mescha lohpi kohku beesumds atrohn gulku un pajumtu, un ar teem augteem barrojahs. Kohku sarrds dseedataji putnini lihgojahs, un sawas ligdas taifa, jo tee tur sawus pautus un behrnus paglahbtus sinn. Bet kâ dasch daschadi kohki derr zilwekeem! Mehs ar dauds derrigeem un saldeem kohku augteem barrojamees, un no zitteem arri ferde un fullas preeksch usturru derr. Zitds siltos semmes gabbalos tee eedsihworaji gan drihs ar kohkeem un winnu augteem ween pahrtteek. Teem tur augmaifes- un sweesta-kohki, un palma-kohki. Schee ne ween gahrdus auglus un wesseligas ferdes, un smeekligas fullas teem isdohd, bet arridsan luhkus un misas spurrus, ko zilweki par strikkeem ispiinn, un par drehbehm isausch. Un no winnu leelahm lappahm kohtschi un maschki tohp pihti, ja, ar tahm arri jumtus apleek un seenas. Tadeht palma-kohki arri tohp par stahdu leelkungeem staweti, kad winni tahdu leelu labbumu dohd, un tik stalti isskottahs. Dauds kohki lohki derrigas andeles leetas pasneeds. Tahdi irr kappeja krahms, eljes kohks, tee pehrwes kohki, un wissi tee, kas tohs daschadus sweekkus dohd. Zitteem misas un lappas lohki derr preeksch sahlehmi pee ahrsteschanas, un tahs tohp tahlu jo tahlu pa wissu pasauli westas un dahrgi pahrdohstas. Un nu wehl pafchi tee kohku rumpji, kas tahdi dasch daschadi, un katrs derr us scho jeb us to. Gan preeksch rihkeem un traufkeem, gan preeksch nammeem un fuggeem kohki tohp istaisiti, un us taifijumeem no kohkeem zilweki pa juhru brauz, no wifs tahtakahm semmehm prezses pahrwesdami. Ar wahrdu sakkohr: ne weena kohku paleeka naw, kas nederr, lai nu preeksch dedsinaschanu, lai preeksch sahrmu taifischanu kâ pelni, lai preeksch melnumeem, kâ ruhfa, kas pee skurstineem peekersahs un no teem tohp nokassita.

Kâ no kohkeem irr sazihbs, tã arri no krahmeem irr jasakka, ka tee gan wissadi derr. Bet winnu kahrini un schubburi un lihki sarri, arri patt tee ehrsjeschi, wehl labbi irr preeksch ihpaschahm waijadsibahm. Gan tohs issstahda schohgôs, gan daschadi ispiinn, un preeksch wizrehm nogreesch. Un tikpatt arridsan wissi stahdi, katrs sawu labbumu dohd, un zilwekeem un lohpeem pulku barribas un leelu paligu pee dsihwes pasneeds, un us dauds wihjehm tohp rawal-kati. Kad tikkai wassarã azzis usmett, tad gan laufds, gan dahrsds itt leelu

pulku stahdu atraddihs, fas gan ar faweem augteem, gan ar lappahm un see-
deem, gan ar faknehm un faknu peeaugumeem zilwekeem derr.

Un fà brihniſchſigi tee pa wiſſahm weetahm irr iſklichdinati preekſch wiſſa-
dahm waijadſibahm, kahdas ween dſihwneekem rohnahs! Itt retts ſtahds irr,
kam naw jabarro ſawi dſihwneeki, fas no winna pahreek, un zittas kahrtas
ſtahdus apſmahde. Un gan katrs ſawu maiſes tehwu paſiſt, jebſchu dauds da-
ſchadi ſtahdi jukku julkam ſtahw weeni ſtarp obtreem. Mehs tad arri redſam:
kad weenas kahrtas lohpi jau irr us kahdu plazzi ſawu maltitu paturejuſchi,
tad zittas kahrtas lohpi wehl deefgan tur atrohn galdu preekſch few klahtu. Un
ſcheem dſihwneekem ohſchana un mehle irr tahda ſmalſa, ka ne kad nekrahpses,
un to jau ne-ehdihs, fas teem naw labs. Sirgs funnu ſtohbrius ſmahde, bet
kaſai tee irr gahrdi. Gohws dadſchus nè mutté nenemm, bet ehſelam tee paſchi
gan peeteek. Muns zilwekeem ſemmes krihſini irr lohſti giptigi, bet kahda tau-
rina tahrps tohs itt brangi noehd. Tà wiſſi giptigi ſtahdi tikkai zittu dſihw-
neeku kahrtahm irr ſkaldigi, bet atkal zittahm ne ko nedarra. — To wiſſu wehrà
liſdami, tee Ollenderi zeeni ſazzih: kad 8 gohwis effoht kahdu ptawu noehdu-
ſchas, tad tur wehl atleekoht pahru ſirgeem, un kad teem ne kas wairs naw,
tad wehl rohnus 4 aitam deefgan, ko paehſtees preekſch kahdu laiku. — Arri
kad weens ſtahds daſchadeem dſihwneekem par barribu derr, tad katrs zeeni ſa-
wu gabbalu no ta panemtees. Prohti bittes tikkai ſeedu ſoldumus un noputtas
ſawahk, tauriau tahrpi lappas ehd, ihſti tahrpi ſaknes preekſch few nemm, un
tà preekſch wiſſeem ta waijadſiba rohnahs brihniſchſi un gudri apgahdata.

Kad nu arri ſinnam, ka teem dſihwneekem ta barriba pa diſchu puffi no
ſtahdeem nahk, tad lai ar atſiſtigu ſirdi ſawas azzis us Deemu zellam, fas tai
ſemmei lizzis isdoht ſakkumu un ſahli, fas ſawu ſehklu neſs, augligus kohkus,
fas auglus neſs pehz ſawas kahrtas, kam ſawa ſehkla eekſch ſewis irr wirs ſem-
mes, un lai ar Dahwidu ſakkam: No teem augteem, ko Tu darri, tohp
ta ſemme peepildita. Tu leez ſahli augt preekſch lohpeem, un ſak-
kumu zilwekam par labbu, tu iswedd' maiſi no ſemmes. Zeiz to
Kungu, manna dwehſele, Alleluja! —

J. R.

Zahs miſklas usminna, fas preekſchajà lappà: Zihkls.

S l u d d i n a ſ c h a n a.

Schinni nebbelà palitte gattaws Widſemmes kalenderis us 1840tu gabdu.
Par peelikkumu tam diwi jauki ſtahli: 1) Par breeſmigu publi, fas no mahjahm is-
dſennams abrà; un 2) Par grahmatu drikkſchannu. — Schis kalenderis dabujams ſin-
namàs weetas un par ſinnamu maſku.

Lihds 11. Oktober pee Ribges irr atnahkufchi 1668 fuggi un aisbraukufchi 1557.

Brihw drikkſcht. No juhrmaſas: gubbernementu augſtas waldiſchanas puffes:
Dr. C. E. Napierſky.